

Παρατηρήσεις και προτάσεις βελτίωσης της δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Δ.Τ.Ε.Ε)

*Μιχαήλ Λαγουδάκος,
Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ12.05*

Εάν κάνουμε μια σύντομη ιστορική αναδρομή της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΔΤΕΕ), θα διαπιστώσουμε ότι οι περισσότεροι υπουργοί παιδείας κατάλαβαν την αναγκαιότητά της μέσα στο ραγδαία εξελισσόμενο τεχνολογικό περιβάλλον και προσπάθησαν με συνεχείς αλλαγές να την βελτιώσουν, να την αναβαθμίσουν και να της δώσουν θέση αντίστοιχη με εκείνη που έχει στα κράτη της Ε.Ε. Το ερώτημα είναι στα χείλη όλων μας: « Οι αλλαγές αυτές βοήθησαν την ΔΤΕΕ να εκπληρώσει το βασικό σκοπό της; ». Η απάντηση δυστυχώς είναι αρνητική.

Οι προσπάθειες αυτές δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, δεν έφεραν το αυτονόητο: να γίνει το τεχνικό σχολείο ελκυστικό, να προάγει την ενεργητικότητα, τη συνεργατικότητα, την πρωτοβουλία, την αξιοποίηση της φαντασίας του μαθητή, να προβλέπει δραστηριότητες οι οποίες θα αναπτύξουν τις δεξιότητες, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της κοινωνίας και της αγοράς εργασίας. Δεν κατάφερε να πετύχει το διπλό στόχο να μεταδώσει στους μαθητές αφενός γενικές γνώσεις και αφετέρου τις απαιτούμενες τεχνικές, επαγγελματικές γνώσεις για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους, ώστε, μετά την αποφοίτησή τους, να μπορούν να ασχοληθούν με επιτυχία σε ένα τεχνικό ή επαγγελματικό κλάδο ή να συνεχίσουν τις σπουδές τους.

Η ιστορία και οι σύγχρονες μελέτες θα αποτελέσουν τη βάση για να εξαχθούν πολύτιμα συμπεράσματα και μας βοηθούν να ανέβουμε ένα σκαλοπάτι ψηλότερα, για να δούμε το μέλλον.

Η ΔΤΕΕ οργανώνεται από τον Ι. Καποδίστρια που ίδρυσε το πρώτο τεχνικό σχολείο οικοδομικών τεχνών το 1828 στο Εθνικό Οικοτροφείο της Αίγινας για **τα ορφανά του πολέμου**.

Πολλοί λόγιοι έλληνες είχαν καταλάβει ότι η οικονομική πρόοδος των χωρών της Δύσης την εποχή αυτή οφειλόταν στο καλύτερα οργανωμένο εκπαιδευτικό σύστημα και τον πρακτικότερο χαρακτήρα την σπουδών.

«Κλείσατε εις τα μοναστήρια τους Γραμματικούς ημών και εις τα σανατόρια τους Ποιητάς. Η εποχή είναι εποχή και του ατμού και του ηλεκτρισμού, εποχή της ατράκτου και της ακάπνου πυρίτιδος. Αφήσατε εις τον ένα την θεωρητικής επιστήμης και σείρατε τους χιλίους εις την τέχνην, εις τας εφηρμοσμένας θετικές επιστήμας! Πυρπολήσατε τα θλιβερά σχολεία της σχολαστικής ψευτοπαιδείας και ανεγείρατε ανάκτορα Πρακτικής και Τεχνικής Εκπαιδεύσεων» (Αλ. Δελμούζος, Εκπ. Όμιλος 1920).

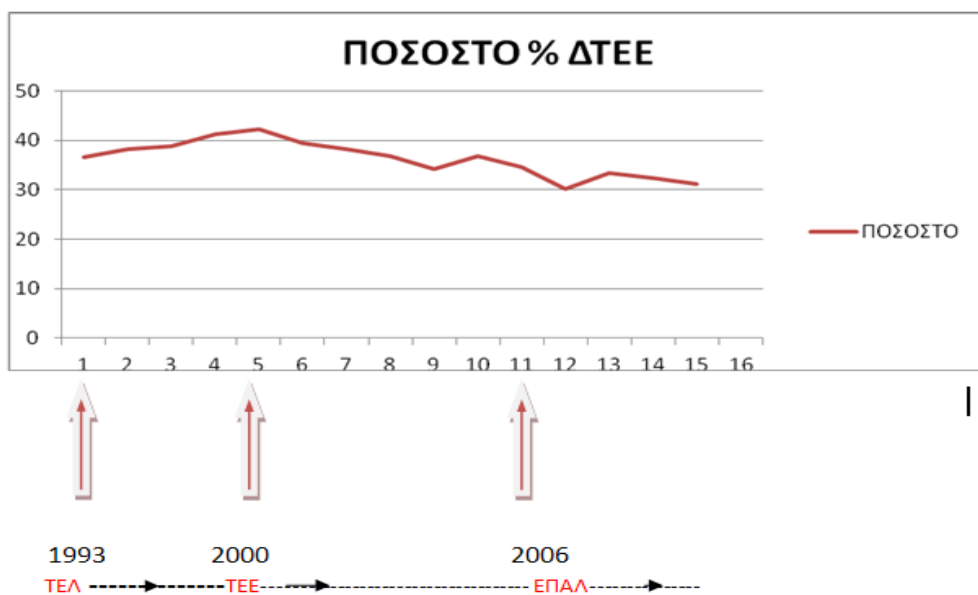
«Όχι άλλους άεργους θεσιθήρες» (Γ. Παπανδρέου, Υπ. Παιδείας).

- Με το Ν. 3971/1959 καταβάλλεται πράγματι σοβαρή προσπάθεια ανάπτυξης της ΤΕΕ. Τα κυριότερα σημεία του διατάγματος αναφέρονται στην: Ίδρυση των πρώτων Δημόσιων Τεχνικών Σχολών Εργοδηγών, Μέσων Τεχνικών Σχολών.
- Με το Ν. 580/1970 ιδρύθηκαν οι Κατώτερες Τεχνικές Σχολές, για τους μαθητές που τελείωναν το Δημοτικό Σχολείο, και ήταν τρίχρονης και οι Μέσες Τεχνικές Σχολές, που επίσης είχαν τρία χρόνια σπουδών και αναφέρονταν σε μαθητές των Κατώτερων Τεχνικών Σχολών και σε μαθητές που είχαν τελειώσει τουλάχιστον τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου ή είχαν απολυτήριο Γυμνασίου, και οι Ανώτερες Τεχνικές Σχολές.
- Με το Ν. 576/1977, (Υπ. Γ. Ράλλης) δημιουργείται το Τεχνικό και το Επαγγελματικό Λύκειο, η Τεχνική - Επαγγελματική Σχολή και το Κέντρο Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης (ΚΕΤΕ).
- Με το Ν. 1566/1985, (Υπ. Απ. Κακλαμάνης) επιχειρείται πάλι μεταρρύθμιση στην ΔΤΕΕ η οποία εντάσσεται μεν Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, αλλά σαν ξεχωριστό τμήμα, με τρεις ταχύτητες. Έτσι καθιερώνονται τα εξής σχολεία που παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση: Το Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο (ΤΕΛ) (που προήλθε από συγχώνευση του τεχνικού και του επαγγελματικού λυκείου του Ν. 576/77), το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο (ΕΠΛ) και η Τεχνική Επαγγελματική Σχολή (ΤΕΣ).
- Με το Ν. 2640/1998, (Υπ. Γερ. Αρσένης) επέρχονται αλλαγές στο χώρο της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, με τη δημιουργία των Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων (ΤΕΕ). Τα ΤΕΕ λειτουργούν σε δύο κύκλους, έναν διετή και έναν μονοετή. Παράλληλα καταργούνται οι Τεχνικές - Επαγγελματικές Σχολές (ΤΕΣ).
- Με το Ν. 3475/2006, (Υπ. Μαρ. Γιαννάκου) επιχειρείται μια ακόμη μεταρρύθμιση στην πολύπαθη Τεχνικο-επαγγελματική Εκπαίδευση, καταργούνται τα ΤΕΕ και αντικαθίστανται από τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.) και τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ). Τα αποτελέσματα των πολιτικών που υλοποιήθηκαν στην ΔΤΕΕ όπως αποτυπώνονται από τα στοιχεία της ΕΛΛ.ΣΤΑΤ. (ΕΣΥΕ) και μελετών του Π.Ι είναι :

1. Σοβαρή μείωση του μαθητικού δυναμικού της ΔΤΕΕ

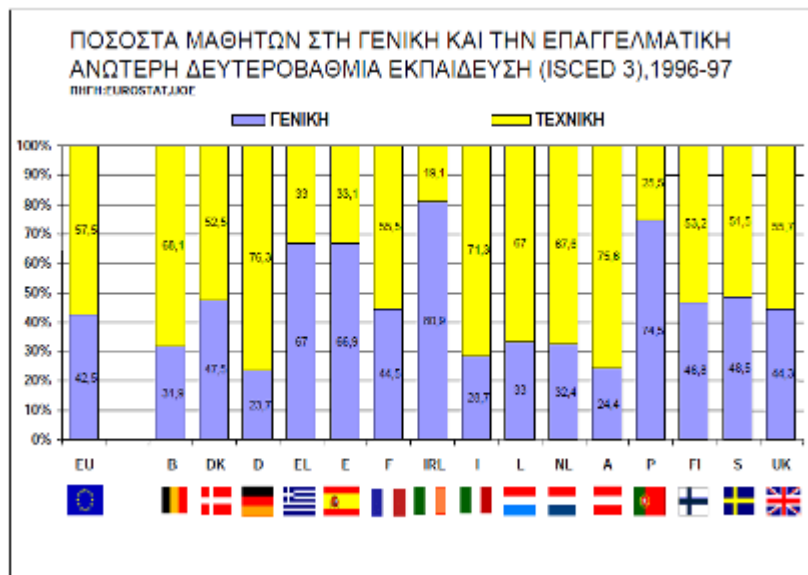
Στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ αποδεικνύουν σοβαρή μείωση του σχολικού πληθυσμού στη ΔΤΕΕ. Από τις 156.258 μαθητές το 2000 (ποσοστό 42,20%) που επέλεξαν την ΤΕΕ, μόνο 101.107 μαθητές (ποσοστό 31,14%) επέλεξαν το 2010 τις δομές της επαγγελματικής εκπαίδευσης, ενώ από όσους μαθητές επιλέγουν τις σχολικές μονάδες δευτεροβάθμια τεχνική – επαγγελματική εκπαίδευση του Υπ.Π.ΔΒΜ.Θ. μόνο το 17% προτιμά τις ΕΠΑ.Σ.

<u>ΕΛΣΤΑΤ/ 2012</u>	<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>ΓΕΛ</u>	<u>ΤΕΛ- ΤΕΣ</u>	<u>ΠΟΣΟΣΤΟ</u>
	1993	241596	139276	36,56767
	1994	236987	146143	38,14449
	1995	237656	151029	38,85640
	1996	230249	161939	41,29117
	2000	214000	156258	42,20246
	2001	216956	141309	39,44259
	2002	213730	132490	38,26758
	2003	210181	122514	36,82472
	2004	214246	111694	34,26827
	2005	212447	124141	36,88218
	2006	208407	110622	34,67459
	2007	216084	93062	30,10293
	2008	217120	108700	33,36198
	2009	225037	108000	32,42883
	2010	223519	101107	31,14569

Σύγκριση με Ε.Ε

Μέσα από τα στοιχεία της Eurostat φαίνεται ότι τα ποσοστά των μαθητών που ακολουθούν την Επαγγελματική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στα περισσότερα Ευρωπαϊκά κράτη μέλη της Ε.Ε. και ειδικά τα πιο αναπτυγμένα είναι πολύ υψηλό, ενώ στην Ελλάδα συμβαίνει το αντίθετο. Το γενικό συμπέρασμα ότι τα κράτη διαφοροποιούνται αναπτυξιακά όχι με βάση τις πρώτες ύλες που διαθέτουν ή την ιστορία τους, αλλά κυρίως με την εκπαίδευση και την οργάνωσή τους, θα πρέπει να μας προβληματίσει.

2. Ανεργία – Ετεροαπασχόληση

Στα αρνητικά χαρακτηριστικά της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης έρχεται να προστεθεί ένα επιπλέον, η χαμηλή εξωτερική της αποδοτικότητα.

Η “Πιλοτική Έρευνα Αποφοίτων”, που υλοποιήθηκε από το Παρατηρητήριο Μετάβασης το 1998 (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2000), είχε ως ομάδα στόχο τους αποφοίτους ΤΕΛ, ΤΕΣ και Ενιαίου Πολυκλαδικού Λύκειου (ΕΠΛ). Η έρευνα έδειξε ότι, εννιά χρόνια μετά την αποφοίτηση από τον ανώτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, **δεν υπήρχε σημαντική διαφοροποίηση** στα ποσοστά απασχόλησης των αποφοίτων του Γενικού Λυκείου και των αποφοίτων της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. Διαπιστώθηκε όμως ότι τα ποσοστά των αποφοίτων των τριών τύπων σχολείων της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης που εργάζονταν στην ειδικότητα τους ήταν μικρά (ΤΕΛ: 15,2%, ΤΕΣ: 32,7%, ΕΠΛ: 14%), με μεγάλη διασπορά στις διάφορες ειδικότητες.

Η “Έρευνα Απασχόλησης Αποφοίτων Ανώτερου Κύκλου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΤΕΕ-Ενιαίο Λύκειο)” διεξήχθη στο πλαίσιο του Β’ ΕΠΕΑΕΚ, Γ’ ΚΠΣ)/Π.Ι/2008 σε δύο φάσεις:

Α’ Φάση Άνοιξη 2001: συμπλήρωση ερωτηματολογίου στην τάξη από αντιπροσωπευτικό δείγμα 11.629 τελειόφοιτοι μαθητές των ΤΕΕ

Β΄ Φάση Φθινόπωρο 2007 : Τηλεφωνικές συνεντεύξεις στα άτομα του δείγματος της Α΄ φάσης της έρευνας. Συμμετείχαν 5.780 απόφοιτοι.

Όπως διαπιστώθηκε, στα 6 ½ χρόνια μετά την αποφοίτηση από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση οι απόφοιτοι των ΤΕΕ, συγκρινόμενοι με τους αποφοίτους του Ενιαίου Λυκείου, παρουσιάζουν **καλύτερη εγκατάσταση στη δομή της απασχόλησης**. Συγκεκριμένα, έχουν υψηλότερο βαθμό ένταξης στην απασχόληση (υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης, μικρότερο ποσοστό ανεργίας και υποδιπλάσιο ποσοστό μη ενεργών. Επιπλέον, υπερέχουν στους δείκτες ποιότητας ένταξης στην απασχόληση. Με εξαίρεση τον δείκτη **ετεροαπασχόλησης**, ο οποίος ήταν πολύ μεγάλος (64,9%)

Από την έρευνα όμως διαπιστώθηκε ότι 6 ½ χρόνια μετά την αποφοίτηση από το ΤΕΕ μόνο το 25,8% των αποφοίτων του σχολικού έτους 2000-01 απασχολείται σε εργασία σχετική με την ειδικότητα ΤΕΕ. Φυσικά τα μικρά ποσοστά των αποφοίτων ΓΕΛ είναι πλασματικά, διότι στην ηλικία αυτή, οι περισσότεροι σπουδάζουν ή υπηρετούν στρατιώτες. Μετά τη δεκαετία τα ποσοστά αντιστρέφονται

3. Χαμηλή μαθητική επίδοση

Οι μαθητές που επιλέγουν την τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση, παρουσιάζουν στο γυμνάσιο χαμηλότερη επίδοση σε σύγκριση με εκείνους που επιλέγουν τη γενική εκπαίδευση (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2000). Χαμηλή επίδοση χαρακτηρίζει και την πορεία τους κατά τη διάρκεια των σπουδών τους στην τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση. Αυτό δείχνουν σχετικά ευρήματα του προγράμματος PISA (OECD, 2007), αλλά και οι βαθμολογίες των Πανελληνίων Εξετάσεων τόσο στα μαθήματα γενικής παιδείας, αλλά και στα μαθήματα κατεύθυνσης.

4. Υψηλή μαθητική διαρροή

Η μαθητική διαρροή στην τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση είναι σχετικά υψηλή. Αυτό συνάγεται τόσο από επεξεργασία στατιστικών στοιχείων του ΥΠΕΠΘ (Καλομοίρης, Κοτσιφάκης 2001), όσο και από έρευνα του Παρατηρητηρίου Μετάβασης. Σύμφωνα με την έρευνα αυτή, από τους μαθητές σχολικού έτους 2000-01 που γράφτηκαν κανονικά στην Α΄ τάξη των Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων, ένας στους πέντε (20%) δεν ολοκλήρωσε τον Α΄ κύκλο. Η αντίστοιχη διαρροή στο Ενιαίο Λύκειο ήταν μόνο 3,3% (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2006).

5. Χαμηλές επαγγελματικές προσδοκίες, αδιαφορία για ειδικότητα, χαμηλή αυτοεκτίμηση

Στην πολλαπλής επιλογής ερώτηση (ΠΙ 2008) «*Γιατί προτίμησες να συνεχίσεις τη φοίτηση στα ΤΕΕ και όχι στο Ενιαίο Λύκειο;*» οι τελειόφοιτοι κλήθηκαν να επιλέξουν μια ή περισσότερες από τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις. Η απάντηση που παρουσιάζεται με τη μεγαλύτερη συχνότητα (περίπου 45%) είναι «*Πίστευα ότι δεν θα μπορούσα να τα καταφέρω στο Ενιαίο Λύκειο*».

Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι για μια μεγάλη μερίδα μαθητών η επιλογή του ΤΕΕ είναι ευκαιριακή και δεν συνδέεται άμεσα με την επιθυμία υλοποίησης μιας συγκεκριμένης επαγγελματικής προσδοκίας σχετικής με την ειδικότητα του ΤΕΕ. Περίπου 39% επί του συνόλου των τελειοφοίτων που απάντησαν συνδέουν την επιλογή του ΤΕΕ με την υλοποίηση μιας επαγγελματικής προσδοκίας.

Η επιλογή του ΤΕΕ συνδεόταν μάλλον με την απόκτηση απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παρακάμπτοντας το περισσότερο απαιτητικό Ενιαίο Λύκειο.

Η ελλιπής “προσήλωση” στην ειδικότητα ΤΕΕ και η αδιαφορία συνάγεται έμμεσα και από την απάντηση του δείγματος ΤΕΕ, όπου οι 4 στους 10 ανέφεραν ότι δεν ήταν καλά ενημερωμένοι για τα επαγγέλματα του τομέα τους. Παρόμοια ερώτηση υποβλήθηκε στους τελειοφοίτους του δείγματος Ενιαίου Λυκείου για τις κατευθύνσεις και τις επαγγελματικές τους επιλογές. Από αυτούς μόνο 1 στους 10 ανέφερε ότι δεν έχει πάρει πληροφορίες για το επάγγελμα που θα επιδίωκε να ακολουθήσει.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε1.1: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ (ως προς τύπο σχολείου)				
	(ΤΕΕ) Πιστεύεις ότι είσαι καλά ενημερωμένος για τα επαγγέλματα του Τομέα σου;		(Ενιαίο Λύκειο) Έχεις πάρει πληροφορίες για το επάγγελμα που αποφάσισες να ακολουθήσεις;	
	N	%	N	%
Ναι	6.868	59,2	1.964	90,8
Όχι	4.735	40,8	199	9,2
Σύνολο	11.603	100,0	2.163	100,

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ': ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΕΕ (Β' ΦΑΣΗ)

101

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ2.13: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ (ως προς φύλο – ηλικία)						
Πόσες φορές πήρατε μέρος στις Γενικές Εξετάσεις για τα ΤΕΙ;	Φύλο		Σύνολο	Ηλικία		Σύνολο
	Άνδρες	Γυναίκες		Μέχρι 25 ετών	>25 ετών	
	%	%	%	%	%	
Καμία φορά	40,5	31,4	36,5	34,7	45,0	36,5
Μία φορά	43,1	55,1	48,3	48,5	47,7	48,3
Περισσότερο από μία φορά	16,4	13,5	15,1	16,9	7,3	15,1
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Χ ² = 81,456 (2), p=0,000, (N=5.664)			Χ ² = 69,783 (2), p=0,000, (N=5.481)			

6. Μη εκπλήρωση των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών σχεδίων των αποφοίτων ΤΕΕ

Όπως διερευνήθηκε, ένα πολύ μεγάλο ποσοστό (86,3%) των αποφοίτων Ενιαίου Λυκείου, οι οποίοι ανέφεραν στην Α΄ φάση της έρευνας ότι επιθυμούσαν να συνεχίσουν σπουδές στη τριτοβάθμια εκπαίδευση, έχουν πετύχει τον στόχο τους. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους αποφοίτους ΤΕΕ είναι πολύ μικρότερο (27,2%).

Αυτό οφείλεται στο μικρό ποσοστό επιτυχίας των αποφοίτων ΤΕΕ στα ΤΕΙ και μάλιστα σε σχολή της αρεσκείας τους και στο ότι ελάχιστοι κατορθώνουν να

τελειώσουν στο προβλεπόμενο χρονικό διάστημα, λόγω χαμηλού υπόβαθρου γνώσεων θεωρητικών μαθημάτων υποστήριξης (Μαθηματικά, Φυσική κ.ά.).

Η βασική όμως συνιστώσα της απογοήτευσης των αποφοίτων ΤΕΕ είναι η ανεργία και η ετεροαπασχόληση, η διαπίστωση ότι 6 ½ χρόνια μετά την αποφοίτηση από το ΤΕΕ δεν έχουν κατορθώσει στην πλειονότητά τους να εκπληρώσουν τα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά σχέδια που είχαν ως μαθητές. Οι απόφοιτοι Ενιαίου Λυκείου, εμφανίζονται με μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας, αλλά ήταν περισσότερο αισιόδοξοι, εκτίμησαν ότι μάλλον θα υλοποιήσουν μελλοντικά την επαγγελματική τους προσδοκία λόγω ανώτερων σπουδών και απόκτησης περισσότερων τυπικών και ουσιαστικών προσόντων.

Αναζητώντας αιτίες ...

Τα σημερινά ΕΠΑΛ, τα χθεσινά ΤΕΕ και τα προχθεσινά ΤΕΛ παρά τις ελπίδες και τις προσδοκίες που δημιούργησαν αρχικά, δεν κατάφεραν ως θεσμός να πείσουν την κοινωνία για την αυξημένη αναγκαιότητα προσανατολισμού των νέων προς την ΔΤΕΕ. Οι σημαντικότεροι λόγοι είναι :

Οργανωτικοί – Διοικητικοί λόγοι: Αναποτελεσματικές πολιτικές, οι συχνές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις, χωρίς απολογιστικές μελέτες και μελέτες σκοπιμότητας.

Σχεδόν κάθε δεκαετία είχαμε μία νέα εκπαιδευτική τεχνική δομή που στην εισηγητική της έκθεση βεβαίωνε την αποτυχία της προηγούμενης. Οι συχνές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις που αυξάνουν την επιφυλακτικότητα του κόσμου, γιατί δημιουργούν ερωτηματικά και το φόβο του αγνώστου. Δεν υπήρχε σχεδιασμός που να καλύπτει τις εθνικές και τοπικές ανάγκες σε τεχνικό προσωπικό. Η λογική ήταν να δημιουργούνται τεχνικά σχολεία για να πηγαίνουν οι παρείσακτοι του ΓΕΛ, τα παιδιά που «δεν παίρνουν τα γράμματα» και αργότερα βλέπομε τι θα τους κάνουμε. Αυτό δημιούργησε σχολικές μονάδες που δεν κάλυπταν πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

Κοινωνιολογικοί λόγοι : Σύμφωνα με τις μελέτες του Π.Ι. η εγγραφή των μαθητών στη ΔΤΕΕ δεν αποτελεί την πρώτη επιλογή του μαθητή. Η οικογένεια που είναι συνήθως χαμηλού εισοδήματος και μορφωτικού επιπέδου (Έρευνα ΠΙ : 2008) δεν μπορεί να διαθέσει χρήματα για φροντιστήρια για το παιδί που «δεν παίρνει τα γράμματα» και το αναγκάζει να στραφεί στη ΔΤΕΕ για να πάρει ένα «χαρτί». Οι γονείς ακολουθώντας τα στερεότυπα (λατρεία επαγγελμάτων λευκού κολάρου), αλλά κυρίως οι μαθητές, φαίνεται ότι, σε μεγάλο ποσοστό, έχουν εσωτερικεύσει τον μελλοντικό κατώτερο, εκτελεστικό ρόλο τους στην κοινωνική ιεραρχία, ακολουθώντας μία αυτοεκπληρούμενη προφητεία εμφανίζουν χαμηλή αυτοαντίληψη, μειωμένες προσδοκίες τους για επαγγελματική και κοινωνική άνοδο.

Παιδαγωγικοί λόγοι : Η αναγκαστική επιλογή της ΔΤΕΕ από τον μαθητή οδηγεί σε αντίδραση στο σχολείο και στη μάθηση γενικότερα, από τον ίδιο τον μαθητή και από την οικογένειά του.

Οικονομικοί λόγοι : Η ΔΤΕΕ κοστίζει σχεδόν διπλάσια από τη Γενική (Psacharopoulos 1987), στη χώρα μας είναι σαφώς υποχρηματοδοτούμενη. Η προχειρότητα με την οποία εφαρμόζονται οι εκπαιδευτικές πολιτικές και σε συνδυασμό με την υποχρηματοδότηση της ΔΤΕΕ, συμβάλλουν στη φθίνουσα πορεία της. Στην αγορά εργασίας, τα δύο είδη των αποφοίτων έχουν σχεδόν τις ίδιες αποδοχές. Αυτός είναι ο λόγος που η ΔΤΕΕ υστερεί στη σχέση «ωφελειών-κόστους». Ειδικά στη σημερινή οικονομική συγκυρία η τεχνική εκπαίδευση αδυνατεί να προσφέρει εξειδικεύσεις σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο τεχνολογικό περιβάλλον, λόγω του ότι είναι δυσκίνητη αλλά και γιατί ο συνεχής εκσυγχρονισμός του εργαστηριακού εξοπλισμού απαιτεί χρόνο, επιμορφώσεις και τεράστιες πιστώσεις, που κανένα σχολικό σύστημα δεν τις αντέχει.

Αναζητώντας λύσεις ...

1. Αλλαγή του τρόπου σχεδιασμού της Δ.Τ.Ε.Ε.

Απαιτείται ορθολογικός προσδιορισμός και μη ορθολογική χωροταξική προσφορά των τομέων και ειδικοτήτων ΤΕΕ . Η ίδρυση Τεχνικών Σχολείων (τομέων-ειδικοτήτων) πρέπει να γίνεται με βάση τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και του σχεδιασμού της εθνικής οικονομίας . Το πρόβλημα ουσιαστικά δεν είναι στην ΤΕΕ αλλά στην κεντρική διοίκηση. Αν δεν ξέρομε τις ανάγκες μας, τα σχέδιά μας για την μελλοντική δο, της οικονομίας μας ,δεν είναι δυνατό να σχεδιάσουμε ΤΕΕ. Χρειάζονται τοπικά αναπτυξιακά σχέδια, που θα καταγράφουν τις άμεσες, αλλά και τις μελλοντικές ανάγκες της κοινωνίας σε εργατικό δυναμικό, θα ιδρύονται αντίστοιχοι τομείς και με βάση την εξέλιξη των αναγκών θα διατηρούνται ή θα μεταβάλλονται. Ο σχεδιασμός πρέπει να πάψει να είναι δασκαλοκεντρικός και να γίνει αναπτυξιακός. Ο στόχος δεν είναι δημιουργία ΤΕΕ για «αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος» μαθητών ΓΕΛ, αλλά σχολείων που θα καλύπτουν τις ανάγκες και τα όνειρα των παιδιών αλλά και της τοπικής κοινωνίας. Η δυνατότητα επαγγελματικής αποκατάστασης θα ωθούσε τα παιδιά προς τη ΔΤΕΕ, όπως φαίνεται και από πρόσφατη μελέτη της GPO για το Υπουργείο Παιδείας.

2. Αλλαγή της μορφής του Τεχνικού Σχολείου

Η βέλτιστη μελλοντική λύση είναι η δημιουργία **Ενιαίου Λυκείου** που θα συνυπάρχουν ειδικότητες Γενικής και Επαγγελματικής εκπαίδευσης. Απαιτείται να αξιολογηθεί η εμπειρία που προέκυψε από τη λειτουργία του **Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου (ΕΠΛ)** χωρίς φυσικά τα φαινόμενα του γιγαντισμού του. Ειδικά σε μεγάλες πόλεις είναι εφικτή και παιδαγωγικά σωστή λύση. Στο σχολείο αυτό θα συνυπάρχουν για μεγάλο χρονικό διάστημα όλοι οι μαθητές αλλά και θα δίνεται η δυνατότητα επιλογής μαθημάτων πέραν του κοινού, βασικού κορμού τους. Το λύκειο αυτό θα πρέπει να είναι ενταγμένο στο πλαίσιο εκπαιδευτικής πολιτικής που θα καθιερώνει δωδεκάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση με προαιρετικό ένα ετήσιο κύκλο ή διετή κύκλο εξειδίκευσης, ανάλογα προς τις προϋπάρχουσες γνώσεις.

Για την κάλυψη των άμεσων αναγκών μπορεί να υπάρξει ένα μεταβατικό στάδιο προσαρμογής με τη δημιουργία ενός τύπου ΤΕΕ ως μεταβατική-εναλλακτική εκπαιδευτική διαδρομή, λυκειακού επίπεδου, μεταγυμνασιακό, σχεδιασμένο στην κατεύθυνση της καθιέρωσης δωδεκάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Οι δομές άλλων υπουργείων που προσφέρουν τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση και ανήκουν σε άλλα υπουργεία (Γεωργίας-ΟΓΕΚΑ-Δήμητρα, Υγείας, Εργασίας-ΟΑΕΔ, Τουρισμού-ΟΤΕΚ) θα υπαχθούν στο υπουργείο παιδείας, που θα είναι ο μοναδικός φορέας παροχής τυπικής εκπαίδευσης. Άλλα υπουργεία, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ θα μπορούν να παρέχουν μόνο κατάρτιση και εξειδικεύσεις εκτός του συστήματος τυπικής εκπαίδευσης και μετά τη δωδεκάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση.

3. Νέα δομή μαθημάτων

(Γενική παιδεία, Βασικές τεχνικές γνώσεις, Εξειδικευμένες τεχνικές γνώσεις)

Ο τεχνικός σήμερα, ειδικά σε επιχειρήσεις αιχμής, πρέπει να διαθέτει διευρυμένη γενική παιδεία, που θα του δίνει τη δυνατότητα να έχει σφαιρική αντίληψη της εργασίας του, ευελιξία που απαιτούν οι συχνές αλλαγές, γενικές κοινωνικές δεξιότητες (ομαδική εργασία, ικανότητες επικοινωνίας και δυνατότητα αυτομόρφωσης). Χρειάζεται να δοθεί έμφαση στη **γενική παιδεία**, η οποία πρέπει να συνδεθεί οργανικά με την ειδική τεχνική γνώση, ώστε ο μαθητής να αντιληφθεί τη χρησιμότητά της (εφαρμοσμένα μαθηματικά, φυσική). Επιπλέον απαιτείται να είναι εξειδικευμένος, μέσα σε ένα πλαίσιο συνεχών αλλαγών. Αυτό επιτυγχάνεται με ταχύρρυθμες εκπαιδεύσεις –καταρτίσεις που του δίνουν κάθε φορά τη δυνατότητα να εξειδικευτεί σε έναν άλλο τομέα της ειδικότητάς του. Αυτό απαιτεί, εκτός των παραπάνω, μια καλή και σε βάθος κατάκτηση των **βασικών τεχνικών γνώσεων** της ειδικότητάς του. Στον ηλεκτρολογικό τομέα όλες οι εξειδικεύσεις βασίζονται στις γνώσεις του μαθήματος της Ηλεκτροτεχνίας, του Σχεδίου, των Ηλεκτρικών Μηχανών, οι οποίες δεν απαξιώνονται με τη πάροδο του χρόνου, όπως συμβαίνει με τις **εξειδικευμένες τεχνικές γνώσεις** όπως PLC, ΕΗΒ κ.ά. Οι **βασικές τεχνικές γνώσεις** μαζί με τη διευρυμένη **γενική παιδεία**, αποτελούν τη βάση που θα επιτρέψει στον εργαζόμενο να παρακολουθήσει τις ταχύτερες εξελίξεις του επαγγελματικού του τομέα και γι' αυτό πρέπει να ενισχυθεί η διδασκαλία τους σε θεωρητικό και εργαστηριακό επίπεδο.

Η κατάρτιση-εξειδικεύσεις μπορούν να γίνονται μόνο σε ειδικά εκπαιδευτικά κέντρα που διαθέτουν εξοπλισμό και ειδικούς εκπαιδευτικούς.

Συμπερασματικά σε μια πορεία σύγκλισης της γενικής εκπαίδευσης με την ΤΕΕ πρέπει να ενισχύεται η **γενική παιδεία** και οι **βασικές τεχνικές γνώσεις**, ώστε ο μαθητής / η μαθήτρια να αποκτούν μια σοβαρή μορφωτική υποδομή αλλά και επαγγελματικά εφόδια, για να είναι ικανοί, εφόσον το επιθυμούν, είτε να συνεχίσουν τις σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είτε να συνεχίσουν σε **μεταλυκειακή εξειδίκευση** για την απόκτηση αντίστοιχων επαγγελματικών δικαιωμάτων. Η τεχνική γνώση πρέπει να έχει **ευρύτητα** και όχι **βάθος**, για να μπορεί να προσαρμόζεται στις ταχύτερες, συνεχείς μεταβολές. Σε μια ανάλυση

για τον βαθμό εξειδίκευσης που έχουν οι απόφοιτοι ΤΕΕ και μαθητείας στην Αγγλία, οι Arulampalan *et al.* (2007) βρήκαν ότι η ΤΕΕ και μαθητεία ευνοεί κυρίως αυτούς που εισέρχονται με **αυξημένο επίπεδο βασικών γενικών γνώσεων**.

4. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Η τεχνολογία εξελίσσεται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς, απαξιώνοντας κάθε επτά χρόνια την προϋπάρχουσα γνώση. Οι καθηγητές τεχνικών ειδικοτήτων επιβάλλεται να έχουν συνεχή επιμόρφωση στα νέα γνωστικά αντικείμενα. Το έλλειμμα επιμόρφωσης εξακολουθεί να προβληματίζει τους συναδέλφους, κυρίως σε θέματα σχετικά με τις νέες τεχνολογίες που έχουν εισαχθεί στην βιομηχανική παραγωγή και ενταχθεί στα προγράμματα σπουδών των διαφόρων τεχνικών ειδικοτήτων. Υπάρχουν μαθήματα, όπως (Τεχνολογία διαγνώσεων βλαβών αυτοκινήτου, Η.Σ.Α), τα οποία οι καθηγητές δεν έχουν διδαχθεί, δεν υπάρχουν στο πρόγραμμα σπουδών ΑΕΙ-ΤΕΙ ούτε ως θεωρία, και καλούνται με αυτοεπιμόρφωση να διδάξουν θεωρία και εργαστήριο. Καλούνται να διδάξουν επαγγελματικά μαθήματα καθηγητές ΤΕΕ, που στην πλειονότητά τους δεν έχουν καθόλου επαγγελματική πείρα. Οι ελλείψεις αυτές θα φανούν ιδιαίτερα σε επικείμενο τέταρτο έτος εξειδίκευσης. Η χρόνια απουσία μακρόχρονων προγραμμάτων επιμόρφωσης, ειδικά σε θέματα ειδικότητας, δεν μπορεί να καλυφθεί με ημερήσια σεμινάρια και ημερίδες. Φυσικά όλα αυτά αποσιωπούνται, διότι δεν υπάρχει ένα αξιόπιστο σύστημα αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου και της σχολικής απόδοσης.

Το πρόβλημα θα μπορούσε να μετριασθεί με άμεση συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Τ.Ε.Ε. μακράς διάρκειας, συνδυασμένη με πρακτική σε επαγγελματικούς χώρους για ένα διάστημα .

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ, 2011

Εγκαινίαση της συστηματικού προγράμματος επιμόρφωσης διδασκόντων στο Τεχνολογικό Λύκειο.

Αποτελεί μείζον σκάνδαλο ότι από τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, μόνη εκείνη του Τεχνολογικού Λυκείου έχει εξαιρεθεί από οποιαδήποτε μορφή επιμόρφωσης –καμία πρόνοια δεν λαμβάνεται ούτε στο ευρύτατο εξαγγελμένο **Πρόγραμμα της Μείζονος Επιμόρφωσης !** Μιλούμε για επιμόρφωση τριπλή: στις γνωστικές ειδικότητες, στην παιδαγωγική κατάρτιση και στην ψυχολογική στήριξη –πόσο μάλλον όταν είναι ακριβώς αυτή η κατηγορία παιδιών που επειδή αφετηριακά εκκινεί από γνωστική μειονεξία, πρέπει με κρατική πρόνοια να βελτιωθεί καθοδόν. (Τούτο προβλήθηκε ως αίτημα Ειδικής Έρευνας)

5. Επαγγελματικά δικαιώματα

Δεν είναι δυνατόν να μιλάμε για το κύρος της ΔΤΕΕ και να υπάρχουν ακόμα μετά από τόσες υπουργικές εξαγγελίες μη θεσμοθετημένα επαγγελματικά δικαιώματα για ορισμένες ειδικότητες, αλλά κυρίως τα νομοθετικά μη κατοχυρωμένα επαγγέλματα (επιπλοποιοί επαγγέλματα επισιτισμού, τροφίμων, γραφείου και πληροφορικής)

6. Συμβουλευτική - Επαγγελματικός Προσανατολισμός - Πληροφόρηση

Είμαστε ένα από τα ελάχιστα ευρωπαϊκά κράτη που το εκπαιδευτικό σύστημα δεν έχει πρόταση για τις ικανότητες, δεξιότητες του κάθε μαθητή, ώστε να έχει επιτυχή μετάβαση στις κατάλληλες σπουδές και το αντίστοιχο επάγγελμα. Ο μαθητής και οι γονείς ψάχνουν εμπειρικά, χωρίς ουσιαστική βοήθεια από το σχολείο, από κατάλληλα εκπαιδευμένους καθηγητές να επιλέξουν εκπαιδευτική διαδρομή με κριτήριο τη διαίσθηση, την εμπειρία και τις απόψεις φίλων και γνωστών, αναπαράγοντας έτσι τα κοινωνικά στερεότυπα, αδυνατώντας τις περισσότερες φορές να συνδέσουν ικανότητες, επιθυμίες, προοπτικές, σπουδές και επάγγελμα. Απαιτείται εξειδικευμένοι καθηγητές Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού με ειδικά διαγνωστικά τεστ και συνεντεύξεις να ανιχνεύουν τις ιδιαίτερες κλίσεις των μαθητών, να ενημερώνουν γονείς και μαθητές για τις υπάρχουσες δυνατότητες μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα. Οι μαθητές πρέπει να επιλέγουν κατεύθυνση, τμήμα μετά από ειδικά διαγνωστικά τεστ και συνεντεύξεις, μέσω των οποίων να διαπιστώνεται αν ο μαθητής έχει κλίση και αν ενδιαφέρεται πραγματικά για το συγκεκριμένο επάγγελμα (Φινλανδικό μοντέλο).

Μέσα από ειδικές ημερίδες στα Γυμνάσια, εκπομπές στα Μ.Μ.Ε να γίνεται ενημέρωση της κοινής γνώμης για τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η Δ.Τ.Ε.Ε.

Επίλογος

Η ΔΤΕΕ στη χώρα μας, παρά τις καλές προθέσεις, τις προσπάθειες και τις μεταρρυθμίσεις που έγιναν, παραμένει ένας χώρος με μεγάλα προβλήματα. «Επιβάλλεται ειδικά σήμερα να γίνουν δομικές αλλαγές με στόχο την αναβάθμισή της, την προσέλκυση μαθητών και εκπαιδευτικών υψηλού επιπέδου, με προγράμματα που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής και της αγοράς εργασίας». Δεν υπάρχουν περιθώρια για πιασμοί. Η αναβάθμιση της ΔΤΕΕ εξακολουθεί να είναι απλώς πρόθεση, γιατί δύο χρόνια το σχετικό προσχέδιο πηγαίνει από γραφείο σε γραφείο, το άρθρο 17 έχει αλλάξει χρώμα από τις συνεχείς αλλαγές και βρίσκεται σε εκκρεμότητα. Πολιτικές και κλαδικές σκοπιμότητες, κυβερνητική ατομία, ποικίλα συμφέροντα κρατούν σε αγωνία μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς για το αβέβαιο μέλλον της ΔΤΕΕ.

Βιβλιογραφία:

- 1.Cedefop, 1985, *Τεχνολογικές αλλαγές, απασχόληση, εξειδικεύσεις και επαγγελματική κατάρτιση*, Βερολίνο
- 2.Descy P., Tessaring M.,2000, *Training in Europe. Second report on vocational training research in Europe 2000.*, Cedefop.

3. Descy P., Tessaring M., 2002, Κατάρτιση και μάθηση με στόχο την απόκτηση ικανοτήτων (Περίληψη), Cedefop
4. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM (2002) 629 τελικό, 20-11-2002, *Ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς για την εκπαίδευση και την κατάρτιση: εξελίξεις μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας.*
5. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2003/C135/02/7-6-2003), *Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 5^{ης} Μαΐου 2003 σχετικά με τα επίπεδα αναφοράς μέσω ευρωπαϊκών επιδόσεων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.*
6. Έρευνα αποφοίτων, 2000, *Εγκατάσταση αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπ.Ε.Π.Θ.
7. Έρευνα Απασχόλησης Αποφοίτων Ανώτερου Κύκλου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΤΕΕ-Ενιαίο Λύκειο)'' Β' ΕΠΕΑΕΚ, Γ' ΚΠΣ)/Π.Ι/2008
8. Πάγκαλος Στ., 1987, «Η κατάσταση στη μέση τεχνική – επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα», τα *Εκπαιδευτικά*, τ. 7.
9. Πάγκαλος Στ., 1989, «Η δομή της ελληνικής οικονομίας, οι νέες εξελίξεις στην παραγωγή και η μέση τεχνική–επαγγελματική εκπαίδευση», τα *Εκπαιδευτικά*, τ. 15.
10. Πεσμαζόγλου Στ., 1987, «Εκπαίδευση και Ανάπτυξη στην Ελλάδα 1948-1985. Το ασύμπτωτο μιας σχέσης», εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, σελ. 557.
11. Δρ. Σωτήρης Γκλαβιάς Αντιπρόεδρος του Π.Ι. « *Ιστορικά Χαρακτηριστικά & Προοπτικές των Τ.Ε.Ε. στην Ελλάδα*», ΤΕΕ-2008